

Posudek na rigorózní práci
Petry Kohoutkové

SAJAT NOVA - Zlatý věk arménské trubadúrské lyriky

Výběr tohoto tématu zasahuje období, kdy Arméni již dávno ztratili samostatnost, přesto, díky vlastní církvi, která jim zaručovala národní identitu, stále v nějaké osamostatnění doufali.

Autorka zpracovává působení a život Sajat Novy v širokém kontextu arménských pěvců, kteří ve svých písních a v dílech uchovávali tradice arménského jazyka.

Práce je logicky uspořádána.

V 1. části se autorka zabývá jeho životními osudy, včetně řady nejasností a legend kolem jeho osoby.

Ve 2. části pak autorka správně zdůrazňuje potřebu zjistit, které části díla jsou zaručeně dochovány a které jsou výsledkem legend. Zdůraznění kulturní plurality je důležité ze současného postavení Arménie, protože neomluvitelná genocida poč. 20. st. ovlivnila a posílila pochopitelně protiislámské zaměření Arménů. To je plasticky ukázáno v práci v kontrastu s kulturní pluralitou spojenou se Sajat Novou. Zdůrazňuji to proto, že autorka se nenechala ovlivnit současným populismem. Uvádí tvrzení, že Sajat Nova byl velkou postavou pro Armény, Gruzínce Azerbejdžánce a ostatní, a to by mělo být více zdůrazněno.

Mne jako lingvistu nevíce zaujala část 4, která se týká tibiliského dialektu. Díky genocidě na poč. 20. st. se stalo základní dílo Ačarjana o klasifikaci arm. dialektů posledním stádiem vývoje dialektů, pak byly dialekty de facto smeteny, To se podle autorky týká i tibiliského dialektu. A. se v podstatě zabývá pouze fonetickými a morfologickými rysy. Dominantní postavení ve změnách vokálního systému představují vokály e a o, tedy vysoké ve fonologickém trojúhelníku, nikoli střední či dolní. Vzniká otázka, zda to je charakteristický rys arménských dialektů vůbec. V souvislosti s tibiliským dialektem, který dnes patrně neexistuje, je třeba se vypořádat se způsobem zápisu. Protože v 18. st. neexistovaly běžně fonetické přepisy je nutno usuzovat na změny pouze podle změn písmen. Z fonetického hlediska však mohou být různé varianty hlásek, e, i, o atd, které mohou být zapsány stejnými písmeny.

Lexikální výpůjčky představují pouze okrajový moment, protože arménský ethnos byl pod hospodářským, politickým a kulturním vlivem okolních jazyků. Společnost nebyla tehdy ryze národní, ale mnohonárodní. Jak ukazuje a. na některé varianty hlásek lze usuzovat na základě přepisu nearménského lexikálního výrazu do arménštiny. I když se tato role nesmí přeceňovat. Těžko lze hledat jiná východiska.

O to více si cením zpracování fonetických změn – nechávám stranou otázky fonologické, které jsou zde problematické. Oceňuji, že a. dokázala generalizovat změny v tibiliském vokalizmu v kontrastu k současné arménštině.

Na str. 61 a. uvádí tvorbu plurálu, který se liší od standardní arménštiny – z textu není jasné, zda jde o běžné tvoření pl. v tibiliském dialektu, nebo o supletivní formy. Supletivní formy by mohly označovat celek, který je neparcelovatelný, srov č. *lidé*, srov str.62, kde jsou uvedeny paralelní koncovky pl. – *nir* vs *-i/ek*´. Např. *axper* by mohlo být *axpernir* – tvar *axpértik*´ po kolektivum. Oceňuji, že a. uvedla přehled pronominálních deklinací tibiliského dialektu. Není jistě bez zajímavosti, že slovesný systém tibiliského dialektu zachovává analytické a syntetické formy v podstatě shodně s ašcharhabarem, změny jsou pouze fonetické.

Pěkný je přehled druhů lexikálních výpůjček. Jsou idiomatické vazby, str. 66n. motivovány vlivy okolních jazyků? – Zřejmě nedopatřením jsou uvedeny na str. 67 barviva, voňavky bez příkladů.

Přehled historie Tiflisu , kap. 5 je názorně a přehledně zpracován.

Kap. 6 se týká výkladu pěvců, jednak starodávných gusanů a novějších ašughů. Produkty gusanů v grabaru vedou k otázce, zda existoval rozdíl mezi klasickým grabarem, např. bible a gusanskými písněmi, Na str. 81 a. uvádí, že grabar se musel rozvíjet před vznikem písma – jeho kultivace je těžko možná bez písma – byly některé písně gusanů zapsány např. řecky?

Důležitý je i přehled pěvců, který by byl jistě zajímavý pro širší veřejnost – zvážit publikaci.

Práce je přehledná a vysoce informativní. Autorčinou zásluhou jsou pak texty Sajat Novy přístupné v češtině. Rovněž oceňuji a. přínos přehledu arménské eurhythmie.

Domnívám, se že práce splňuje požadavky kladené na rigorózní práci a proto ji doporučuji k obhajobě a k udělení titulu PhDr..

Prof. PhDr. Bohumil Palek, DRSc.
vedoucí práce